

Sygn. akt I ACa 690/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij (spr.)
Sędziowie	:	SA Elżbieta Kuczyńska SA Bogusław Dobrowolski
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w W.**

przeciwko **J. R. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 7 maja 2015 r. sygn. akt I C 226/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. I i zasądza od pozwanego J. R. (1) na rzecz powoda (...) S.A. w W. kwotę 78.349,57 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2014 r. do dnia zapłaty oraz w pkt. II i zasądza od pozwanego na rzecz powoda 7.535 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.618 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

(...) S. A. w W. w pozwie skierowanym przeciwko J. R. (1) domagał się zasądzenia na swoją rzecz nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym kwoty 78.349, 57 zł, na którą składały się kwota główna – 67.157,30 zł oraz skapitalizowane odsetki w kwocie 11.192, 27 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 20 lutego 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania powód wskazał, iż dochodzona kwota stanowi roszczenie regresowe z tytułu wypłaconego zadośćuczynienia, które przysługuje ubezpieczycielowi stosownie do treści art. 43 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszy Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z dnia 22 maja 2003 r. (Dz.U. 2003.124.1152 ze zm.) od kierującego pojazdem, który zbiegł z miejsca zdarzenia. Pozwany J. R. (1) został bowiem prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Suwałkach skazany za przestępstwo spowodowania wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym kwalifikowanego zbiegnięciem z miejsca zdarzenia (art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 k.k.) na karę pozbawienia wolności z jej warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Sąd Okręgowy w Suwałkach nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym z dnia 9 marca 2015 r. uwzględnił roszczenie powoda w całości.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Wskazywał, iż w świetle przepisów Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów (Dz. U. Nr 96. poz. 475 ze zm.), na podstawie którego wypłacono rodzicom A. T. kwoty zadośćuczynienia, w szczególności w świetle §33 powołanego rozporządzenia, zakładowi ubezpieczeń nie przysługuje roszczenie regresowe względem pozwanego jako kierującego pojazdem. Twierdził, że późniejsze zmiany przepisów prawa rozszerzające zakres roszczeń regresowych także na osoby, które zbiegły z miejsca wypadku, nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

Wyrokiem z dnia 7 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 20 kwietnia 1999 r. J. R. (1) został uznany winnym tego, że w dniu (...)około godz. 2.30 na drodze nr (...) w J. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem marki P. o nr rej. (...) nie zachował należytej ostrożności podczas omijania pieszego A. T., potrącił go, a następnie pojazdem tym uderzył w przydrożne drzewo, w wyniku czego A. T. poniósł śmierć na miejscu, a pozostali pasażerowie B. W. oraz S. W. doznali obrażeń ciała, które naruszyły prawidłowe funkcjonowanie organizmu na czas nieprzekraczający 7 dni, po czym zbiegł z miejsca wypadku tj. przestępstwa z art. 177§2 kk w zw. z art. 178 kk i za to na mocy wyżej wymienionych przepisów skazany został na karę dwóch lat pozbawienia wolności. Wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności wobec J. R. (1) zostało zawieszona na okres lat pięciu. Oskarżonemu wymierzono także środki karne w postaci kary grzywny i zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

A. T. zginął na miejscu zdarzenia, zaś przyczyną zgonu był silny uraz klatki piersiowej z całkowitym, poprzecznym pęknięciem ściany tętnicy głównej w jej odcinku piersiowym i masywnym krwotokiem do lewej jamy opłucnowej.

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2013 r. zasądził na rzecz rodziców zmarłego zadośćuczynienie z tytułu śmierci syna w kwotach: 35.000 zł na rzecz R. T. oraz 30.000 zł na rzecz na rzecz S. T. wraz z ustawowymi odsetkami.

W dniu 4 października 2013 r. powód wezwał J. R. (1) do zapłaty kwoty 67.157, 30 zł tytułem zwrotu wypłaconego przez zakład odszkodowania.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne.

Na wstępie Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. W świetle utrwalonych w tym zakresie poglądów judykatury, jak utrwalonej linii orzecniczej oznacza to, że ustalenia skazującego

prawomocnego wyroku w sprawie karnej wiążą w postępowaniu cywilnym w zakresie dotyczącym znamion popełnienia przestępstwa.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji jest związany ustaleniami prawomocnego wyroku skazującego w zakresie, w jakim wyrok ten przypisuje J. R. (1) winę nieumyślną w spowodowaniu wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym. Z tego też względu wszelkie rozważania odnośnie możliwości przypisania J. R. (1) umyślności zarówno co do naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, jak i śmiertelnego skutku tegoż wypadku pozostają w sprzeczności z treścią prawomocnego wyroku skazującego i jako takie - zważywszy na treść art. 11 k.p.c. - nie mogą zostać podzielone. Podkreślił, że zbiegnięcie z miejsca zdarzenia nie należy do znamion przestępstwa drogowego, lecz stanowi o zaostrzeniu wymiaru kary (art. 178 k.k.).

Odnosząc się natomiast do roszczenia regresowego powoda Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie znajdują zastosowanie przepisy Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. 1992.96.475 z późn.zm.). Zgodnie z brzmieniem §33 wskazanego rozporządzenia ubezpieczycielowi przysługuje uprawnienie dochodzenia od kierowcy pojazdu mechanicznego zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia odszkodowania, m. in. wtedy, jeżeli kierujący wyrządził szkodę umyślnie lub w stanie nietrzeźwości. Zdaniem Sądu I instancji z uwagi na ustalenia prawomocnego wyroku skazującego z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Dalej Sąd rozważał czy w niniejszej sprawie znajdzie zastosowanie § 27 cytowanego rozporządzenia, zgodnie z którym jeśli kierujący pojazdem mechanicznym, który z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa nie dopełnił obowiązków wymienionych w § 23-25, a miało to wpływ na ustalenie istnienia lub zakresu jego odpowiedzialności cywilnej, bądź też na zwiększenie rozmiarów szkody, ubezpieczyciel może dochodzić od tych osób zwrotu tej części wypłaconego odszkodowania, która nie byłaby wypłacona w razie dopełnienia przez te podmioty ciężących na nich obowiązków. Wskazał, że wprawdzie J. R. (1) kierujący pojazdem mechanicznym, zbiegł z miejsca zdarzenia, uczynił to umyślnie i nie przedsięwziął żadnych z kroków opisanych w § 23 ust. 1-4 cytowanego rozporządzenia, niemniej jednak jego zachowanie nie miało jednak wpływu na powstanie szkody w postaci śmierci A. T., nie miało także wpływu na zwiększenie rozmiarów szkody wypadku drogowego. Śmierć poszkodowanego nastąpiła bowiem w ciągu kilku minut, na skutek poprzecznego przzerwania tętnicy głównej.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, iż w niniejszej sprawie ubezpieczycielowi nie przysługuje roszczenie regresowe.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 159 § 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003, Nr 124, poz. 1152 ze zm.), poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy z okoliczności sprawy wynikało, iż przepis ten, zawierający normę intertemporalną dotyczącą stosowania przepisów ww. ustawy do postępowań dotyczących roszczeń odszkodowawczych wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie ustawy oraz o contrario również stosowania ww. ustawy do postępowań wszczętych po jej wejściu w życie, winien być zastosowany.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się w braku w uzasadnieniu wyroku wyjaśnienia przez Sąd I instancji przyczyn zastosowania przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. 1992, Nr 96, poz. 475 ze zm.),

zamiast przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003, Nr 124, poz. 1152 ze zm.).

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 78.349,57 zł, zmianę zaskarżonego wyroku z w części dotyczącej kosztów postępowania za pierwszą instancję stosowanie do wyniku sprawy, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych za II instancję, ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela zarzut strony powodowej co do naruszenia przez Sąd I instancji art. 159 § 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez jego niezastosowanie.

Sąd Okręgowy rozpoznając niniejszą sprawę oparł się na przepisach rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, obowiązującego w dacie zaistnienia zdarzenia powodującego szkodę. Wypadek, którego sprawcą był pozwany miał miejsce w dniu (...), natomiast powodowi, jako ubezpieczycielowi OC sprawcy szkody, uprawnieni zgłosili swoje roszczenia dopiero w 2008 r. i ten dzień – w ocenie Sądu Apelacyjnego - należy uznać za wszczęcie postępowania dotyczącego roszczeń odszkodowawczych w rozumieniu art. 159 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Postępowanie likwidacyjne w związku z wypadkiem z dnia (...)wszczęte zostało już pod rządami ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych i przepisy powołanej teź ustawy winny znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie.

Ustawodawca wprowadzając nowe przepisy w przedmiocie ubezpieczeń obowiązkowych, uregulował również kwestię sekwencji czasowej obowiązywania norm. Zgodnie z przepisem art. 159 § 1 ustawy: „Postępowania dotyczące roszczeń odszkodowawczych wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy toczą się według przepisów dotychczasowych”. A contrario, do postępowań wszczętych już po wejściu w życie przedmiotowej ustawy, zastosowanie znajdują nowe przepisy. Reguła ta jak słusznie zauważył apelujący winna znaleźć zastosowanie również w przedmiotowej sprawie, skoro postępowanie w przedmiocie likwidacji szkody z dnia (...) wszczęte zostało dopiero w 2008 r. Podstawę roszczenia regresowego powoda stanowił zatem art. 43 pkt 4 wyżej wymienionej ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, nie zaś § 33 poprzednio obowiązującego rozporządzenia z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia....., jak to błędnie przyjął Sąd I instancji.

Stosownie do treści tego przepisu Zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący zbiegł z miejsca zdarzenia. Niewątpliwie pozwany wypełnił hipotezę tegoż przepisu. Fakt spowodowania wypadku z dnia (...) oraz zbiegnięcia z miejsca zdarzenia został potwierdzony wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 20 kwietnia 1999 r. (sygn. akt IIK 976/98), którego ustalenia co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Skoro powód będący ubezpieczycielem OC sprawcy szkody J. R. (2) wypłacił na rzecz uprawnionych – najbliższych członków rodziny zmarłego w następstwie śmierci A. T. należne odszkodowanie, to może dochodzić od pozwanego zwrotu wypłaconego odszkodowania z tytułu ubezpieczenia OC powołując się na art. 43 pkt. 4 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

Trafnie wytknął również skarżący, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie w pełni odpowiada art. 328 § 2 k.p.c. Sąd I instancji wskazał wprawdzie na jakich przepisach oparł swoje rozstrzygnięcie, nie wyjaśnił jednak dlaczego uznał, iż w niniejszej sprawie zastosowanie winny znaleźć przepisy nieobowiązującego w dacie orzekania rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, skoro postępowanie likwidacyjne w przedmiocie powstałej szkody oraz postępowanie w sprawie związanego z tym bezpośrednio roszczenia regresowego powoda wszczęte zostały pod rządami nowej ustawy.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny przyjął, iż w niniejszej sprawie, wbrew ocenie Sądu I instancji, zastosowanie winny znaleźć przepisy obowiązującej ustawy z dnia z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych na podstawie art. 159 § 1 w/w ustawy zawierającego normę intertemporalną co do stosowania przepisów ustawy.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 78.349,57 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2014 r. do dnia zapłaty oraz skorygował rozstrzygnięcie o kosztach, przy zastosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik procesu - art. 98 k.p.c.

Dlatego orzeczono jak w sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. oraz – o kosztach postępowania odwoławczego – na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i w oparciu o § 6 pkt. 6 w zw. § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490). Na powyższe koszty składały się koszty zastępstwa adwokackiego w II instancji (2700 zł) oraz opłata od apelacji (3.918 zł).

(...)